Jurgiškis Old Cemetery

In 2015, in an effort to determine whether undisturbed burials have survived in the part of the Jurgiškis village gravel quarry (Anykščiai District) (Fig. 1) where the surface has been bulldozed as well as to evaluate the chronology of the burials and the boundaries of the burial site, a field evaluation (four 5 x 2 m trial trenches) and survey (roughly 4400 m^2) was conducted. Two severely disturbed burials without grave goods were discovered during the investigation (Fig. 2). From the isolated bones collected from the surveyed area it was possible to determine that at least 14 individuals had been buried at this site. The sex and age of eight individuals was established. The investigation showed that an unknown old village cemetery with surviving disturbed burials once existed in the exposed area of the quarry (judging from the nature of the burial and the Christian orientation of burial 2 where the head was to the NW).

Ilona Vaškevičiūtė

Vievininkų kapinynas

Vievininkų kapinynas yra 500 m į ŠR nuo kelio Vievininkai–Kurkliškės, 50 m į R nuo veikiančių Vievininkų kaimo kapinių, Vievio ežero P krante. Jis įrengtas nedidelėje, apie 65 m ilgio ir 40 m pločio ties pagrindu, smėlio kalvelėje, kuri ilgą laiką buvo ariama. Dėl šios priežasties kalvelės paviršiuje buvo randama žmonių kaulų, monetų ir kitų radinių. Kapinyną 1995 m. gegužės 1 d. surado KPC archeologas E. Ivanauskas. 1995 m. gegužės 12 d. objekte lankantis KPC darbuotojams, metalo ieškikliu rasta geležinė vinis, juostinis neornamentuotas

1 pav. Prie duobės, žalojančios kapinyną: akademikas E. Jovaiša ir KPC archeologai A. Strazdas ir J. Balčiūnas. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 1. Near pits that have damaged the cemetery: Academician E. Jovaiša and KPC Archaeologists A. Strazdas and J. Balčiūnas

žalvarinis vaikiškas žiedas, 16 įvairių monetų, kaldintų 1521–1665 m., taip pat žiesto puodo (taupyklės?) šukė, puošta horizontaliais grioveliais. Pagal monetas senkapis datuotas XVI a. pabaiga – XVIII a. (*ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 306). Buvęs žemės savininkas Ignas Lasevičius (g. 1922 m.), kuriam grąžinta žemė, pasakojo, kad anksčiau, ypač kai buvo ariama traktoriais, buvo randama daug žmonių kaulų. Kokių nors radinių prie kaulų nebūdavę (*LIIR*, f. 1, b. 2502, p. 10).

Lankantys kapinyne 2015 m. balandžio 7 d. (J. Balčiūnas, A. Strazdas, E. Jovaiša ir I. Vaškevičiūtė) fiksuota, jog kalvelės V gale iškasta 4x3 m dydžio ir 1 m gylio duobė, jos eroduojantys šlaitai griūva, duobės pakraščiuose mėtosi nuo saulės ir lietaus nubalę žmonių kaulai (1 pav.). Kalvelės Š ir R šlaitai yra 5 m aukščio, o P ir V – tik 1 m aukščio. Iš minėtos duobės smėlis kasamas, jis greičiausiai naudojamas veikiančiose kaimo kapinaitėse (barstomi takeliai ir t. t.).

LEU Istorijos fakulteto Baltų proistorės katedra pasirinko šį ardomą objektą savo archeologinės mokomosios praktikos vieta. Tyrimuose dalyvavo LEU Baltų proistorės katedros doc. A. Malonaitis ir lektorius dr. P. Blaževičius. Palaikų antropologinius tyrimus atliko VU MF vyresnioji specialistė J. Kozakaitė, monetas identifikavo LNM Numizmatikos skyriaus vedėjas E. Remecas.

Pradėta tirti toje kalvelės dalyje, kurioje buvo iškasta duobė. Čia matuota 7x6 m dydžio perkasa I, apimantį visą duobę. Labiausiai pažeista kasimų buvo ŠV perkasos dalis. Tik nuėmus menką velėną aukštesnėje neiškasinėtoje perkasos dalyje, pradėjo ryškėti *kapo 1* vieta. Valant likusią, kur kas žemesnę (iškasinėtą) perkasos dalį, rasta paskirų žmogaus griaučių dalių, vienoje vietoje – suverstų kaulų, kaukolė, geležinių karsto vinių. Giliausia šios iškasinėtos perkasos dalis buvo 1 m.

2 pav. Kasama perkasa III. I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 2. Trench III during its excavation

Kitos perkasos matuotos į R ir V nuo pirmosios, siekiant sužinoti laidojimo kapinyne tankumą, kapų išlikimo laipsnį, patikslinti chronologiją ir nustatyti kapinyno ribas. Perkasa II R kryptimi kasta 25 m, kapinyno kraštas nenustatytas. Perkasa III kasta 10 m ilgio P kryptimi. Ji matuota tarsi pačiame kalvelės centre (2 pav.). Joje laidojimas tankus, kapinyno kraštas nepasiektas. Perkasa IV kasta V kryptimi nuo perkasos I. Čia rastas tik vienas kapas sandūroje su perkasa I, o likęs 10 m ilgio plotas buvo be palaidojimų. Be to, šioje vietoje kalva gerokai žemėja ir susilieja su pieva. Taigi kapinyno V kraštas nustatytas.

Rasti 22 kapai: 11 vyrų, 6 moterų, 1 paauglio ir 4 vaikų (iki 4 m. amžiaus). Laidota nuo 25 iki 70 cm gylio duobėse, tačiau dažniausiai palaikai rasti 35–50 cm gylyje. Mirusieji orientuoti dviem kryptimis – galvomis į Š (15, 30, 340, 350° kryptimi) arba į P (190, 200, 225° kryptimi) (3 pav.). Nustatyti kokį nors dėsningumą, susijusį su palaidotųjų lytimi, nepavyko:

3 pav. Kapas 1. I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 3. Burial 1

5 vyrai orientuoti galvomis į P, 6 – į Š; 4 moterys galvomis į Š, 2 – į P. Tik visi vaikai buvo orientuoti galvomis į Š (5 pav.). Mirusieji, kaip įprasta, laidoti karstuose (prie kai kurių kapų rastos geležinės vinys), guldyti ant nugaros,

4 pav. Kapas 19.
I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 4. Burial 19

5 pav. Kapas 20.
I. Vaškevičiūtės nuotr.
Fig. 5. Burial 20

6 pav. Kapo 12 įkapės. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 6. Grave goods from burial 12

7 pav. Puodelis in situ. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 7. A cup in situ

ištiestomis kojomis. Rankos (jų padėtis dėl palaidojimų suardymo nustatyta tik 59 % mirusiųjų) arba ištiestos palei šonus (4 pav.), arba viena ranka ištiesta palei šoną, o kita sulenkta buku kampu ir padėta ant priešingos pusės dubens kaulo. Prie vyro *kapo 4*, jo kojūgalio dešinėje pusėje, gulėjo paukščio kaulų krūvelė.

Įkapės nėra gausios, jų rasta iš viso 65 vienetai (įskaitant ir karstų vinis). 10-yje kapų įkapių nerasta (visi kapai vyrų). Daugiausia įkapių buvo vyro *kape 3* – šešios monetos, vaiko *kape 16* – penkios monetos ir moters *kape 12* – dvi monetos, penki žiedai ir kaklo apvara (6 pav.). Kiti mirusieji laidoti su 1–3 monetomis, vaiko *kape 20* rastos keturios monetos ir diržo sagtelė. Taigi gausiausi radiniai šiame kapinyne – monetos, jų surinkta 39 (6 rastos pavieniui). Ankstyviausia jų rasta kape 1 – tai Žygimanto Augusto 2 denarų nominalo, 1569 m., vėlyviausi Jono Kazimiero šilingai, kaldinti 1666 m. Kitos monetos – tai Zigmanto III Vazos denarai (1620 m.), Kristinos šilingai (1649 m.), Georgo Vilhelmo šilingai (1629 m.), Gustavo II Adolfo šilingai (1628 m.), Karolio XI šilingai (1661 m.).

Moters *kape 12* rasti 5 žalvariniai žiedai: trys juostiniai ir du praplatinta priekine dalimi, bei smulkių karoliukų apvara, kurią sudarė 37 mėlyni karoliukai. Moters *kape 17* išliko audinio apkloto (?) puošybos elementų – 5 žalvarinės skritulio formos plokštelės (žalvaris su didele alavo priemaiša, dirbiniai pasidengę balta patina). *Kape 20* (vaiko) ir *kape 2* (moters) būta sagtelių – viena pagaminta iš geležies, kita – iš žalvario.

Atsitiktinai perkasoje III, 22 cm gylyje rastas 10 cm aukščio molinis puodelis. Jo dugnas plokščias, šonai pūsti, kaklelis atlenktas į išorę (7 pav.).

Vievininkų senkapyje per 2015 m. tyrimų sezoną buvo ištirtas 141 m^2 plotas, surasti 22 palaidojimai ir surinkti 65 radiniai, iš jų 53 rasti kapuose ir 11 atsitiktinių (net 39 radiniai – monetos). Remiantis rastomis kapuose monetomis, kapinynas datuojamas XVI a. II puse – XVII a. viduriu.

Vievininkai Cemetery

Vievininkai Cemetery is on the S shore of Lake Vievis, 500 m to the NE of the Vievininkai–Kurkliškės Road and 50 m to the E of the active Vievininkai village cemetery. It was created on a small, sand hill that is roughly 65 x 40 m at its base and was ploughed for a long time. During the investigation season, 141 m^2 were excavated and 22 burials (11 male, 6 female, 1 adolescent, and 4 child (0–4 years of age)) were unearthed (Figs. 1–5). 65 finds were discovered (Figs. 6–7), 53 of which were found in burials and 11 by chance. (39 of the finds were coins.) Based on the coins discovered in the burials, the cemetery dates to the second half of the 16th–mid-17th century.